

**KOHTUTE HALDAMISE NÕUKOJA  
ÜHETEISTKÜMNENDA KOOSOLEKU  
PROTOKOLL**

TALLINN

12. november 2003.a.

**Kohal viibisid** **Uno Lõhmus**, Riigikohtu esimees, kohtute haldamise nõukoja esimees  
**Malle Seppik**, Tallinna Ringkonnakohtu kohtunik  
**Helve Särgava**, Tallinna Linnakohtu kohtunik  
**Aivar Pilv**, Advokatuuri esindaja, vandeadvokaat  
**Siiri Oviir**, Riigikogu liige  
**Reet Roos**, Riigikogu liige  
**Jüri Pihl**, Riigi peaprokurör, *saabus kell 12.05*  
**Donald Kiidjärv**, Tartu Maakohtu kohtunik

**Margus Sarapuu**, Justiitsministeeriumi asekancler, sõnaõigusega  
**Ingrid Tiislär**, Justiitsministeeriumi kohtute osakonna kohtuhaldustalituse juhataja  
**Timo Ligi**, Justiitsministeeriumi kohtute osakonna kohtuhaldustalituse nõunik  
**Kristel Laurson**, Justiitsministeeriumi kohtute osakonna kohtuhaldustalituse referent

**Juhatas** **Uno Lõhmus**, Riigikohtu esimees  
**Protokollis** **Kristel Laurson**, Justiitsministeeriumi kohtute osakonna kohtuhaldustalituse referent

Koosolek algas: **11.00**  
Koosolek lõppes: **13.10**

**Päevakord**

1. Eelmise istungi protokollide kinnitamine
2. Ülevaade oktoobris toimunud 2004.a eelarveläbirääkimistest
3. Kohtute eelarve kujundamise ja muutmise põhimõtete arutelu
4. Ülevaade kohtunike üleviimisest
5. Nõusoleku andmine kohtunikukandidaadi ametisse nimetamiseks
6. Arvamuse andmine Riigikohtu kohtuniku vabale kohale kandideeriva isiku kohta

**1. Eelmiste istungite protokollide kinnitamine (12.09.2003; 29.08.2003)**

Nõukoja liikmetel parandusi ega täiendusi protokollidele ei ole. Protokollid kinnitatud.

**2. Ülevaade oktoobris toimunud 2004.a eelarveläbirääkimistest**

**Sarapuu** – Ingrid teeb ettekande läbirääkimiste käigust, kuid ma rõhutaksin kokkuvõtvalt järgmist:

- 1) ühtlustasime kohtuametnike arvu kohtutes, enamikega kokkuleppel. Näiteks suurendasime konsultantide arvu Pärnu Halduskohtus tingimusel, et Pärnu halduskohtunikud abistavad aasta jooksul Tallinna Halduskohut. Läbirääkimistel rääkisime koosseisudest, mitte palgatõuseust;
- 2) ühtlustasime palku—määrasime koha väärtuse ja andsime kõigile kohtutele võrdselt raha vastava ametikoha täitmiseks;
- 3) anname kohtutele vabamad käed vahendite kasutamiseks: anname kindla summa raha ühe konsultandi ametikoha täitmiseks, kuid kohtul on võimalik tööle võtta selle raha eest ka kaks konsultanti;
- 4) prioriteediks oli õigusemõistmise ametnike palgatõus.

Tiislär teeb ettekande läbirääkimiste käigust ja tulemustest. Ettekanne protokollis lisa nr 1.

**Lõhmus** – Tervitatav, et Justiitsministeerium püüab ühtlustada kohtute koosseise. Samas on minu poole pöördunud Viru Ringkonnakohus, Lääne-Viru Maakohus ja Tartu Halduskohus, kuna ei ole toimunud sisulisi läbirääkimisi. Näiteks on probleem pressinõunikule 11 000-kroonise kuupalga maksmisses, kui samal ajal koondatakse konsultante. Kas ringkonnakohtutele on eraldi põhimõtted? Pr Aitsen on toonud ka tabeli, mis näitab, et erinevates kohtutes on abitööjõule kulutatav summa küllaltki erinev.

**Särgava** – Palgatõus ei ole ju ainult õigusteenistuse isikutele, vaid ka haldusdirektori abidele. Kohtute juurde kuuluvad ju ka kriminaalhooldused, nende palgatõus on ju ka planeeritud või ei ole? Konsultant-istungisekretäride nimetamisel istungisekretäredeks on probleem on selles, et vanemametnikust ei saa nooremametnikku teha.

**Tiislär** – Ma olen konsultant-istungisekretäride probleemist teadlik ja seda sai ka tabeli allasaatmisel öeldud, et kohus ühtki ametnikku ümber nimetama ei pea.

**Sarapuu** – Tallinna LK pressinõunik saab 11 000 krooni. Omaette küsimus on, kui palju pressinõuniku palka saama peaks. Ida-Viru pressinõunik on kogu ringkonna peale, sama ka Tartus. Kohad loodi, kuna kohus leidis, et need on vajalikud. Küsimus – kui pressinõunikku ei oleks, siis on küsimus, kuhu see raha läheb, mis üle jääb. Pigem peaks raha minema Tallinna Ringkonnakohtule kui Viru Ringkonnakohtule. Aitseni tabelit oleme näinud. Ressurssi ei peaks andma Viru Ringkonnakohtule vaid pigem Tallinna Ringkonnakohtule.

**Lõhmus** – Me ei aruta, kellele raha anda, vaid seda, kas me peame koondama konsultante, et teha koht pressinõunikule. Probleem on selles, et konsultante koondatakse ja selle asemel tehakse kõrgepalgaline pressinõuniku koht.

**Sarapuu** – Need ei ole omavahel seonduvad.

**Lõhmus** – Küsimus on selles, kas neid kohti tuleb praegu luua.

**Sarapuu** – Aga öelge siis meile.

**Lõhmus** – Me ei hakka üksikute küsimustega tegelema.

**Kiidjärv** – See on JM küsimus. Kui te tahate, et kohtute töö oleks avalikkusele läbipaistev, peaks Justiitsministeerium leidma oma süsteemist raha, et panna inimene niimoodi tööle. See raha ei saa tulla õigusemõistmise rahadest.

**Sarapuu** – Kohtute koosseisud on läbi räägitud. Pressinõuniku kohad ei ole loodud Aitseni konsultandi asemele.

**Kiidjärv** – Aga nii see näib.

**Lõhmus** – Ilmselt ei olnud läbirääkimiste alused selged. Ei olnud kohtutele selged, ei olnud ka meile.

**Sarapuu** – JM poolsed pakkumised said kohtud varem kätte, neil oli võimalus ette valmistada. Me ei pannud neid kohapeal fakti ette.

**Särgava** – Alati enne eelarveläbirääkimisi peetakse haldusdirektoritega koosolekuid, kas poleks sinna saanud kutsuda ka esimehi? Kõik oleneb sellest, kas haldusdirektor vajalikud küsimused ka esimehega läbi rääkis. Kas kohus võib palgafondi kasutada ilma ministeeriumiga kooskõlastamata, kuna reservi ei jäeta?

**Sarapuu** – Jah, võib. Aga meid huvitaks ikkagi, mis sünnib. Nõusolekut pole meilt vaja enam küsida. Probleem oli selles, et seni tehti ülejäänud rahadest püsikulusid. Me ei tahtnud, et tõstetaks ametipalka ja siis seatakse meid fakti ette, et nii on tehtud ja raha on juurde vaja.

**Seppik** – Mis saab siis, kui kahes kohtus on samadel ametikohtadel teised palgaastmed – nt Tallinna Ringkonnakohus ja Tallinna Halduskohus – kas meie personali raha tuleb kulutada halduskohtu töötajatele. See on ju ebaõiglane.

**Tiislär** – Probleemi ei tohiks tekkida. Sest uus palk on suurem, kui praegune.

**Sarapuu** – 20. novembril on haldusdirektoritega nõupidamine, kus ka sellest räägime.

**Lõhmus** – Kas ei peaks sinna esimehi kaasama?

**Sarapuu** – Esimeeste nõupidamine tuleb detsembris.

**Lõhmus** – Aga need ei ole samad asjad.

**Sarapuu** – Ei ole probleemi. Eks kutsume siis.

**Tiislär** – Saatsin kutse alles eile, sest haldusdirektorid ei saanud allasaadetud palgatabelist aru. Haldusdirektorite nõupäev on koostamise mõttes, seal ei panda asju paika. Esimehi ei saa kutsuda, kuna nad on oluliselt rohkem hõivatud.

**Lõhmus** – Rumal samm on esimeeste mittekaasamine, tegu on ju inimeste koondamisega.

Meie palve on see, et te kaasaksite esimehed haldusdirektorite nõupidamisele.

**Kiidjärv** – Meie haldusdirektor andis mulle märksõnad kaasa. Haldusdirektorid ei ole ilmselt asjadest õigesti aru saanud. Läbirääkimised olid üks ja tabelis olid tulemused teised. Kas ATSi lisatasud olid sisse arvatud?

**Sarapuu** – ATS lisatasude maksmiseks peab kohus ise reservi moodustama.

**Lõhmus** – Tervitav, et saavad kindlad lähtealused olema. Sellel aastal jäid vist asjad hiljaks. Selge on see, et kellel vähendatakse, see ei ole rahul. Võtame teie seisukoha teadmiseks.

**Seppik** – Kas parlament on vastanud meie avaldusele?

**Lõhmus** – Parlamendist ei ole mingisugust vastust meie avaldusele.

**Oviir** – Sisuliselt ei arutatud avaldust ja see jäi rahuldamata. Täna on lugemine, vaatame, mis saab.

### 3. Kohtute eelarve kujundamise ja muutmise arutelu.

**Sarapuu** – Täna on eesmärgiks põhimõtteid arutada. Pärast arutelu plaanime saata läbiarutatud versiooni kohtu esimeestele ja direktortele kommenteerimiseks. Kui KHN soovib, siis on loomulikult võimalik ka kohe põhimõtted vastu võtta. Detailselt ma põhimõtteid ei kommenteeriks, kuid on kolm põhimõtet küsimust:

- 1) kas KHNi pädevus laieneb kohtu osakondadele? On võimalik, et kuna osakonnad ise ei ole esindatud, siis ei pruugi nende probleemid prioriteetide määramisel kajastamist.
- 2) Millise detailsusega KHN soovib oma seisukohti esitada? Kas prioriteetseid probleeme reastades või konkreetsete kohtute ülalpidamiskulude piisavust hinnates?
- 3) Milline oleks eelarve küsimuste menetlemise protsess KHNis? Kas piisab sellest, kui ministrium esitab läbirääkimiste tulemused KHNile teadmiseks ja arutamiseks pärast eelarveprotsessi lõppu? Ja teine arutelu toimuks mais, kui ministrium esitab ülevaate eelneva aasta eelarve kulutamisest, annab ülevaate kohtute poolt tõstatatud probleemidest ja KHN saab reastada järgmise aasta menetluseks omad soovitusel.

**Särgava** – Kriminaalhooldus-, kinnistus- ja registriosakondade osas on nõukogul ka õigus sõna võtta. Tegemist ei ole kohtust väljaspool seisvate üksustega. Osakondade esindajad ei pea ilmingimata nõukoja arutlustesse kaasatud olema, kuna ei ole ju ka haldusteenistuse esindajaid. Me peame kujundama seisukoha kohtu prioriteetide osas. Ja seda igal aastal läbi vaatama. KHN ei saa kujuneda organiks, kes pärast eelarveläbirääkimisi konstateerib fakti, et selline see asi siis oli.

**Lõhmus** – Me ei pea lahendama küsimusi, kas põhimõtted hõlmavad ka kinnistusosakondi, registriosakondi ja kriminaalhooldusosakondi, vaid kas eelarvepõhimõtted puudutavad eelarvet tervikuna või mitte? Kohtu eelarve peaks hõlmama kõiki kulutusi. Dokument peaks sisaldama kahte liiki küsimusi – prioriteetide määramine ja eelarve kujundamise ning muutmise menetlemist. Ülesehitus ei vasta sellele praegu.

Teise ja kolmanda osa juurde tulles: peab alustama punktist 9, teine peaks olema punkt 8. Samas võiks JM anda nõukojale ka küsitlustulemustest ülevaate.

Punkt 2 on täiesti ebavajalik. Punkt 3 jääb väga üldsõnaliseks. Huvitab see, mis need lähtealused on? See peab olema selge nii nõukojale kui ka kohtutele. Lähtealused peaksid olema esitatud juba mais või juunis.

Lähtealuseks peetakse vist seda, mis on kirjas punktis 4 (kohtute töökoormus). See on mõõdetav. Aga mis on igaaastased reaalsed vajadused? Väga ebamäärane termin. Sellisel juhul peaks selle lahti kirjutama. Punktis 5 on kasutatud sõnu „kaalukas ja sisuline“. Mida need tähendavad? Pigem peaks eelarve kujunemise protsessi kirjeldama. Punktide 5.1.-5.5. pinnalt võiks teha protsessikirjelduse.

Seejärel toimuvad eelarveläbirääkimised, see on protseduuriliselt loogiline.

Edasi – JM koostab kohtule pakkumise – loogiline. Peaks mõtlema ka sellele, kes lahendab apellatsioonid või probleemid, milles kokkuleppele ei jõuta ning kas see peaks nõukoda olema? Põhimõtete ja protseduuri jälgimine ja nõuetekohasuse tagamine peaks olema meie ülesanne.

Muutmise põhimõtted on rohkem vastuvõetavad.

Kokkuvõttes: teine osa vajab parandamist.

**Kiidjärv** – Punktides 5.4. ja 5.5. tuleks „võimaluse“ asemel kasutada sõna „õigus“. Muus osas toetan eelkõnelejat.

**Pilv** – Esilehel olev märkus kohtute kohta, kelle kohtunikud on KHNi liikmed ja nende võimaluse kohta nõ teistkordseks eelarvekaitsmiseks – minu meelest on see kahtlus täiesti põhjendamatu.

**Sarapuu** – Põhimõtteliselt on see usaldusküsimus. Retooriliselt võib seda küsida. Kui see ei ole probleem, siis see ei ole.

**Oviir** – Võtaks selle välja. Nii kui see punkt sisse pannakse, tundub, nagu oleks probleem.

**Särgava** – Nõukojas ei peaks hakkama lahendama kohtu ja justiitsministeeriumi erimeelsusi eelarve osas. Kui on vastuolu põhimõtete, siis küll. Aga konkreetseid fakte ei peaks me sisuliselt hindama.

**Lõhmus** – Nõus. Üksiküsimusi lahendama ei hakka.

**Sarapuu** – Kohendame siis põhimõtteid ja saadame nõukoja liikmetele ülevaatamiseks ning siis kohtutele. Põhimõtteid saaks kohtute esimeestega 12. detsembril arutada. Nädal meile kohendamiseks, nädal nõukoja liikmetele märkuste tegemiseks..

**Lõhmus** – 19. novembril tuleb parandatud variant KHNi liikmetele. KHN esitab oma märkused 26. novembriks.

#### 4. Ülevaade kohtunike üleviimisest.

**Sarapuu** – 20. juuni KHNi istungil jagati ümber 7 kohta. Ministri määrus jõustus 01. oktoobril. See sai võimalikuks, kuna seitsmest kohast kaks olid juba tühjad (Tartu Ringkonnakohus ja Lääne Maakohtus) ning kaks kohtunikku kirjutasid avaldused üleviimiseks (Allikmäe Lääne-Viru Maakohtust ja Einula Järva Maakohtust). Erandiks on kohtade vähenemine Põlva, Saare ja Valga Maakohtutest, kus keegi ei soovinud vabatahtlikult üle minna. Pärast määruse avaldamist on üleviimiseks soovi avaldanud Põlva Maakohtu kohtunik. Seega hetkel on veel järgi Valga ja Saare, kelle osas oleme saatnud materjalid töökoormuse tulemustega Riigikohtu esimehele Uno Lõhmusele. Töökoormuse tulemused on ka kohtutega kontrollitud. ATSi loogika kohaselt tuleb esimesena koondada töötulemustelt kehvemate tulemustega kohtunik. Kui tulemusi ei ole võimalik kindlaks teha, siis lühema staažiga.

**Lõhmus** – Ministreerium on seisukohal, et nemand on oma töö teinud. Nende arvates ei ole JM asi, kuidas kohtunikust lahti saada. Riigikohtu esimees lihtsalt esitab presidendile avalduse ja kõik. Nii lihtne see siiski ei ole. Probleeme on Saare Maakohtuga, kust keegi ei ole nõus ära minema. Valga Maakohtuga probleeme ei ole.

Küsimus selles, kas kohtute seaduses peetakse silmas kohtunikukoha vähendamist ühes kohtus või kohtuastmes. Minu meelest ei saa seadust tõlgendada selliselt, et vähendatakse kohtunike arvu ühes konkreetsetes kohtus. Tekib küsimus, kuidas sellega toime tulla. Riigikohtu esimees saaks teha näiteks ettepaneku kõigi viie-kuue kohtuniku kohta, et siis president otsustaks.

Samas ei ole õige koondada isikuid, keda on eluaegselt ametisse määratud. Tegu on ka põhiseaduslikkuse küsimusega. Kui selle sammu teeme, siis peaks KHN leidma kriteeriumid, mille alusel saab toimuma ühe eluks ajaks ametisse nimetatud kohtuniku koondamine.

Teiseks – kui võtta justiitsministeeriumisse tööle kohtunik, siis vabaneb kuskil mujal kohtus ju kohtunikukoht.

**Tiislär** – Esiteks küsimus kohtunike arvu vähendamise kohta konkreetsetes kohtus või kohtuastmes – me vähendasime kohtunike arvu terves kohtuastmes: määrusega vähendasime esimese astme kohtu üldkohtunike arvu kahe võrra, kuna tõstsime kolm kohta ringkonda.

Teiseks ongi kohtunike põhiline hirm ministeeriumisse tulekul see, et kui nad siia tulevad, täidetakse nende koht teise kohtunikuga. Kui kohtunik tuleb ministeeriumisse, peame talle lubama, et me seda kohta vahepeal ei täida. Saatsime laiali konkursiteate kandideerimiseks, kus oli ka märgitud, et me tagame tema võimaluse minna tagasi samasse kohtusse.

**Lõhmus** – Kohtunike liikumist toimub ju ka kolme aasta jooksul piisavalt, mõned kohad vabanevad.

**Särgava** – Lääne Maakohtus vabaneb üks koht, meie kohtunik läheb sinna. Äkki oleks mõni Saare Maakohtu kohtunik tahtnud minna Lääne Maakohtusse. Kas selline teemakäsitlus oli?

**Sarapuu** – Arutlus oli, aga see poleks olnud aus käitumine. Tallinna Linnakohtu kohtunik tahtis minna Lääne Maakohtusse. Kui Maie Kram teatas, et läheb pensionile, ei teadnud me Saare Maakohtu kohtunike tahtmistest.

**Tiislär** – Kram lahkub tingimusega – ta läheb pensionile vaid siis, kui Jaaksoo tema asemele tuleb.

**Seppik** – Tahaksin vastu vaielda sellele, et kohtunike koondamine võib olla vaid seotud kohtunike üldarvu vähendamisega. Nii võib mõni kohtunik jääda igavesti kohtusse, kust oleks vaja koondada. Võib juhtuda, et olukorrad muutuvad. Võib ju tekkida olukord, et kohtunikke on mõnes kohtus ülemäärane. Siis peaks olema teine väljund. Võib ju juhtuda, et tööd ei ole, kohtunikud on põikpäised ja me ei saagi töökoormust ühtlustada.

**Lõhmus** – Nii võib arutelda, aga seadus peab olema konkreetne. Aga seadus on formuleeritud üldiselt ja kuna täpsemat regulatsiooni ei ole, siis koos põhiseadusega vaadates võib see tekitada probleeme. Kahetsusväärne oleks lugu, kui kohtunik oma vabastamise vaidlustaks.

**Särgava** – Kas saaks küsida praegu, kas Saare Maakohtust oleks nõus keegi Lääne Maakohtusse minema?

**Seppik** – Saare kohtus on eriti närviline olukord. Esimesest jaanuarist koht kaob ja keegi ei tea, kes läheb. Keegi minna ei taha. Kellegagi personaalselt räägitud ei ole. Selles ongi vist asi. Kui oleks kohtunikuga isiklikult räägitud, võib-olla oleks mõni nõus olnud minema mujale kohtusse.

**Lõhmus** – Ei tasu 01. jaanuarit rõhutada. Sest on ju veel täitmata kohtunikukohti. Ilmselt pean ise Saaremaale minema ja kohtunikega rääkima. Kui keegi ei ole nõus minema Tallinnasse, siis tuleb nad fakti ette seada, et üks jääb kohast ilma.

**Sarapuu** – Ministreeriumil on keeruline isiklikult kohtunikule läheneda.

**Tiislär** – Kohtunike töötulemuste hindamiseks võtsime aluseks valemi, kus töö tulemuslikkuse määrasid osakaaludena 50% töökoormus, 30% tühistamata asjade arv ja 20% palju muutmata asjade arv. Aga see pole ka lõplik valem.

#### 5. Nõusoleku andmine kohtunikukandidaadi ametisse nimetamiseks.

## 6. Arvamuse andmine Riigikohtu vabale kohtunikukohale kandideeriva isiku kohta.

**Lõhmus** – Julia Laffranque – tema vanusega tavaliselt Euroopas riigikohtunikke ei ole. Tema kasuks kallutas kaks momenti. Tema tunneb Eestis hästi Euroopa Liidu õigust. See on see ala, milles riigikohtus vajaks katet. Teine – sooline esindatus on viimastel aegadel kannatada saanud. Need on põhilised kaalutlused, kuigi mõistame, et ta võib olla liiga noor Riigikohtu jaoks. Tal puudub ka kohtunikutöö varasem kogemus.

Hääletus arvamuse andmiseks

poolt: 7

ei hääletanud: 1

**Otsus: nõusolek antud.**

---

Uno Lõhmus

---

Kristel Laurson